

Anmälan på grund av felaktig läkemedelsbehandling

De vanligaste orsakerna till att läkare anmäls till HSAN är förse- nad diagnos och misstag i sam- band med operativa ingrepp. An- mälan på grund av att läkaren förskrivit olämpligt läkemedel el- ler ordinerat medicinsk behan- dling på felaktig indikation utgör endast en mindre del av fallen. När det gäller behandling av hy- potyreos finns uppenbarligen oli- ka åsikter om när substitu- tionsterapi med tyreoida- hormon är indicerad, eftersom den- na typ av ärenden återkommer. Här presenteras två sådana an- mälningar, en mot en distriktslä- kare, en annan mot en specialist i invärtesmedicin, där HSAN an- sett att patienter behandlats på ett felaktigt sätt med Levaxin. De två övriga anmälningarna i den- na sammanställning orsakades av att läkarna ej uppmärksam- mat risk för biverkningar. De vi- sar också att införande av nya journalsystem kan medföra att viktig information tappas bort.

Fyra patienter felaktigt behandlade med Levaxin

Anmälare: Socialstyrelsen

Anmäld: Distriktsläkare

Orsak: Underlag för behandlingen saknades HSAN1857/99

II Fyra kvinnor i åldrar 29–65 år hade behandlats av den anmälda läkaren och därvid ordinerats Levaxin. I en skrivelse till Socialstyrelsen från chefläkaren vid regionsjukhuset anmäldes handlägg- ningen av de fyra patienterna. Av Soci- alstyrelsens utredning framgår bland annat:

Fall nr 1. Det saknades i journalen medicinskt underlag för att behandla med Levaxin. Tyreoidaprov visade normalvärden (TSH 1,08; referensvärde 0,38–4,8 arb enh/l och T4 14,2; refe- rensvärde 11–24 pmol/l).

Efter drygt två veckors behandling med 0,05 mg Levaxin dagligen avbröt patienten behandlingen på grund av hjärtklappning, yrsel, humörsvängning- ar och magbesvär.

Fall nr 2. Patienten hade en känd un- derfunktion av tyreoida. Vid provtag- ning hos annan läkare hade TSH-prov visat 2,84, dvs normalvärde. Den anmäl- de läkaren ansåg dock att värdet var högt

och ordinerade höjd Levaxindos. Kvin- nan drabbades då av rastlöshet, skakig- het och oro, och dosen sänktes av annan läkare.

Fall nr 3. Patienten sökte för för- stoppning. Tyreoidaprov visade nor- malvärden, men läkaren ordinerade Le- vaxin 0,05 × 1. Kontrollprov visade att TSH sjunkit till 1,22, men läkaren höjde ändå dosen till 0,15 mg dagligen. En an- nan läkare satte ut behandlingen då pati- enten mådde dåligt och hade sjukskrivit sig.

Fall nr 4. Patienten hade två månader tidigare haft ett något förhöjt TSH-värde och ordinerats Levaxin 0,05 × 1. Trots att tyreoidaprov sedan blev normala, hade läkaren höjt levaxindosen succes- sivt.

Vid det aktuella besöket hade pasien- ten andnöd och hjärtflimmer, men läka- ren höjde trots detta dosen till 0,05 × 4. Han remitterade dessutom patienten till regionsjukhuset på grund av hjärtsvikt. Där rekommenderade man nedtrapp- ning av Levaxinet.

Läkaren hade i skrivelse till Social- styrelsen anfört att hypotyreos är en van- lig och underdiagnostiserad sjukdom samt att »det är oklart var det normala TSH-värdet ligger«. Hans kliniska erfa- renhet talade för att patienter med hypo- tyreos mådde bäst med ett TSH-värde mellan 0,3 och 1,0.

Socialstyrelsen hade bedömt att de besvär patienterna drabbats av utlösts genom översubstitution med tyreoida- hormon. Vid överdosering av Levaxin kan symtom på giftstruma med hjärt- symtom förekomma. Insättning av be- handlingen bör föregås av noggrann anamnes, klinisk och laboratorieunder- sökning med följande av fastställda refe- rensvärden.

Läkaren hade inte i något av de fyra fallen följt dessa referensvärden och granskning av journalerna hade inte vi- sat på att det i de fyra fallen förelegat in- dikation för den av läkaren initierade be- handlingen. Styrelsen ansåg att läkaren gjort sig skyldig till flera systematiska felhandlingar.

Läkaren har till Ansvarsnämnden framfört synpunkter på Socialstyrelsens kritik. Han menade att behandlingen va- rit motiverad och att patienternas besvär inte berott på översubstitution. Han på- pekade att normalvärden för TSH varier- ar i olika delar av landet och att patient- erna skulle ha betraktats som hypotyre- otiska om de bott i Värmland. Han fram- höll dessutom risken för hjärnskador hos

patienter med subklinisk hypotyreos och sammanfattade sin inlaga med att Le- vaxin är en bra och billig medicin, som saknar biverkningar.

II Bedömning och beslut

Nämnden ansåg att patienternas besvär kunde tillskrivas en överdosering av Le- vaxin. Läkaren hade i de fyra fallen in- lett behandling med Levaxin eller ordi- nerat höjd dos utan att det funnits medi- cinska skäl för det. I åtminstone i ett fall (nr 4) hade detta inneburit fara för pati- enten.

Felen borde medföra disciplinpå- följd. (Samtidigt handlades i nämnden ett ärende där läkaren felaktigt bedömt en patient, som sedan avlidit på grund av hjärtinfarkt. Vid bedömningen samman- vägdes de två ärendena.)

Påföljd: varning

Behandling med Levaxin och B₁₂ utan ytterligare utredning

Anmälare: Patienten

Anmäld: Läkare vid specialistmottagning

Orsak: Onödig medicinering

HSAN 181/00

II En 45-årig kvinna hade sökt på läka- rens mottagning. En utredning visade normala tyreoida- och folsyranivåer men en något låg B₁₂-nivå. Utredningen talade enligt läkaren för att patienten hade underfunktion av sköldkörteln samt B₁₂-brist och ordinerade Levaxin, Folacin och Betolvex.

Patienten återkom sedan under ett drygt år på regelbundna återbesök. Le- vaxindosen höjdes successivt och pati- enten fick efter hand besvär av hjärt- klappning, kallsvettningar, hög puls och svimningskänsla. På grund av huvud- värk och yrsel sökte hon akut på läns- sjukhuset. En utredning visade att hon inte var i behov av den medicinering som läkaren ordinerat.

Patienten anmälde läkaren för felbe- handling. Den medicinering hon fått hade visat sig vara helt onödig.

Läkaren fastslog i sitt yttrande att den dos Levaxin hon förskrivit inte kunde ge de uppgivna symtomen, om inte hennes egen T4-produktion kommit igång av sig själv.

Vid besök på mottagningen hade pa- tienten varit helt opåverkad. Möjligen kunde dosen ha blivit för hög eftersom patienten gått ner i vikt (hon fick samti- digt Xenicalbehandling och hade gått ned många kilo i vikt). »Om hon över-